

Avrupa Birliği Yol Ayrımında

B R E X I T

2016

Brexit, yani *İngiltere'nin Avrupa Birliği'nden* (AB) ayrılması olarak ifade edilen kavram, İngilizcede Britain (Britanya ve Exit (çıkış) kelimelerinin birleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Brexit kelimesi, aslında Birleşik Krallık'tan daha önce, Yunanistan'ın Birlik'ten veya Euro Bölgesi'nden çıkışını ifade eden Grexit'ten türetilen bir kavram olmuştur.

2008 yılında Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD) başlayan Mortgage Krizinin, küresel bir hale gelerek başta Avrupa kıtası olmak üzere, tüm dünyaya yayılması sonrasında Avrupa Birliği de krizden etkilenmiştir.

Bu etkilenmeyi Birlik içerisinde Yunanistan, İspanya, Portekiz ve İrlanda gibi ülkeler, diğer üye devletlere göre daha fazla hissetmişlerdir. Bu ortam içerisinde Citigroup yöneticileri Ebrahim Rahmani ve Williem Buitter tarafından 6 Şubat 2012 tarihinde Grexit (Yunanistan'ın Euro Bölgesinden çıkışı) kavramı ortaya atılmıştır. Yunanistan'dan önce Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılmak için referanduma gitmesi, uluslararası sistemde yaşanacak köklü değişikliklere işaret olacaktır.

Birleşik Krallık'ta 23 Haziran 2016 tarihinde yapılan AB referandumunun sonuçlarının değerlendirilmesinin öncesinde, AB-Birleşik Krallık ilişkilerinin tarihsel sürecine bakmak yararlı olacaktır. Birleşik Krallık, 1964 ve 1967 yıllarında o dönemki adı Avrupa Ekonomik Topluluđu (AET) olan yapıya üye olmak için başvuruda bulunmuş, bu başvuru, dönemin Fransa Cumhurbaşkanı olan Charles De Gaulle tarafından iki kez reddedilmiştir. De Gaulle'ün Avrupa entegrasyonuna olan olumsuz bakışı ve Topluluk içerisindeki güç dengelerini Birleşik Krallık'ın bozacağını düşüncesi Fransa'nın reddetme nedenleri arasında yer almıştır.

De Gaulle, uluslararası sistemde ulus devletlerin temel aktör olduğuna inanıyor, ulusüstü veya uluslararası örgütlerin etkinliğinin ulus devletlerin gücünü engelleyeceğini düşünüyordu. Bu nedenle Avrupa entegrasyonu gibi ulusüstü bir yapının bir parçası olmak istemiyordu. Ancak uluslararası konjoktürünün getirdikleri nedeniyle, entegrasyon içerisinde kalmış, fakat Fransa ve Almanya'nın bulunduğu yapıya üçüncü bir güçlü ülkenin gelmesini istememiştir. Böylece Birleşik Krallık, Topluluk'a ancak De Gaulle'ün görevinden ayrılmasından sonra, 1973 yılında üye olabirmiştir.

İngiltere Avrupa Birliği Çıkışı

Birleşik Krallık'ın Topluluk'a üye olmasından sonra, 23 Haziran 2016 tarihinde yapılan AB referandumunun bir benzeri 1975 yılında da yapılmıştır. O dönemki adı Avrupa Topluluđu olan yapıda 'kalalım mı ayrılalım mı' şeklinde sorudan oluşan referandumda, Birleşik Krallık seçmenin yüzde 67'si Topluluk'ta kalmaya evet, %33'ü ise hayır cevabını vermiştir. 1975 yılında yapılan referandumun amacı, Birlik içerisinde Birleşik Krallık'ın özellikle tarım alanında aldığı paydaki azlıktan dolayı olmuştur.

Birleşik Krallık'ın Topluluk'a üye olduktan sonra, bazı konularda çekinceler koyduğu ve Topluluk/Birlik politikalarında yer almadığı görölmektedir. Örnek vermek gerekirse; Birleşik Krallık Euro kullanmamakta, Schengen Alanı içerisinde yer almamakta ve Sosyal Şart içerisinde yer alan işçilerin serbest dolaşımı konularına çekinceler koydurmuştur. Birleşik Krallık'ın bu ayrıcalıklı durumu, Birlik içerisinde de çoğu zaman sıkıntılar yaratmıştır. 23 Haziran tarihli referandum öncesinde diğer üye devletlerin Birleşik Krallık'ın çıkma tehdidine karşı somut adımlar atmamaları ve ortak bir politika oluşturmamaları, Birleşik Krallık'ın bu ayrılacaklı durumunun bir göstergesi olarak görülebilir.

Referandum sonucuna göre Birleşik Krallık ve AB

23 Haziran tarihinde yapılan referandumun sonucunda ortaya çıkan %52 oy oranı, Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılalım tercihini ortaya koymuştur. Bu tercih sonrasında AB ile Birleşik Krallık arasında yaşanacak süreç, AB tarihinde bir ilk olacaktır. Çünkü 2009 yılında yürürlüğe giren Lizbon Antlaşması'nın 50.maddesinde ilk defa bir üye devlete AB'den çıkma hakkı verilmiştir.

Bu hakkın verilmesi, 2004 ve 2007 yıllarında yaşanan genişlemelerle 27 üyeye çıkan AB'nin, Hırvatistan'ın 2013 yılında üye olmasıyla günümüzde 28 üyeye ulaşan bir yapı haline gelmesine rağmen, hala küresel bir aktör olamamasından dolayıdır. Üye devletlerin uluslararası ortamdaki sorunlara ortak bir politika üretememeleri, yeni üye devletlerin Avrupa değerlerini yansıtmadığı düşüncesi nedeniyle ortaya çıkan yabancı düşmanlığu ve ırkçılık söylemleri, Lizbon Antlaşması'nın 50.maddesini ortaya çıkarmıştır. Ulus devlet ve milliyetçilik kavramlarının ön plana çıkması sonrasında, Birleşik Krallık başta olmak üzere Fransa, İtalya ve Hollanda'da Brexit'e benzer talepler ortaya çıkmıştır. Ancak Birleşik Krallık'ta 2015 yılında yapılan seçimler öncesinde Muhafazakar Parti lideri Cameron'ın seçmene AB referandumu sözü vermesi ve iktidar olduktan

sonra bunu gerçekleştireceğini açıklaması, aşırı sağcıların fikirlerinin hayata geçmesini sağlamıştır.

Lizbon Antlaşması'nın 50.maddesine baktığımızda; Birleşik Krallık, AB Konseyi'ne ayrılmak için başvuruda bulunacaktır. Bu başvurunun ardından, AB Konseyi ve Birleşik Krallık'ın görüşmeleri sonrasında bir çıkış antlaşması imzalanacaktır. Bu çıkış antlaşmasının Avrupa Parlamentosu ve AB Konseyi (Bakanlar Konseyi) tarafından onaylanmasının ardından, Birleşik Krallık AB'den çıkacaktır. Onay işlemleri olmadığı takdirde, 2 yıllık bir süre belirlenecek ve bu belirlenen süre sonrasında Birleşik Krallık'ın çıkışı olacak ve tüm AB antlaşmalarından imzası kalkacaktır. Bu teorik anlatımın pratik hali ise oldukça zorlu bir süreci ifade etmektedir.

Birleşik Krallık'ı AB'den Ayrırsa neler bekliyor?

Birleşik Krallık'ın AB'den ayrılması sonrasında üçüncü ülke haline gelecek olması; ticari ilişkiler, vize gibi konularda her iki taraf arasında müzakereleri ortaya çıkaracaktır. Birleşik Krallık'ın, AB ile arasında Türkiye gibi Gümrük Birliği mi, yoksa Norveç gibi serbest ticaret anlaşması mı yapacağı konusu, yapılacak müzakerelerin ağır konuları arasında olacaktır.

Bu bağlamda, malların, hizmetlerin, kişilerin ve sermayenin serbest dolaşımının nasıl olacağı gibi konular da çıkış antlaşması açısından önemli olacaktır. Londra'nın küresel finans merkezi olması nedeniyle yatırımlar konusunda yaşayacağı sıkıntılar ve bunun sonucu ortaya çıkabilecek ekonomik küçülme durumu, Birleşik Krallık açısından önümüzdeki dönemde olumsuz sonuçlara sebep olabilecektir.

Referanduma *Avrupa Birliği* özelinden bakmak gerekirse; **Brexit** AB'nin prestijini zedelemiştir. Avrupa entegrasyonu açısından bir gerileme anlamı taşıyan Brexit, diğer üye devletlerdeki Birlik karşıtlarına güç vermiş ve kendi ülkelerinde Brexit tarzı referandumlar yapma yolunda adımlar atmalarına neden olacaktır. Bu durumun somut göstergeleri olarak; Fransa'da Le Pen'in Frexit yapılması çağrısı, Hollanda'da Özgürlük Patrisi lideri Geert Wilders'in AB referandumu yapılması gerektiğini açıklaması ve İtalya'da ise '5 Yıldız Partisi'nin AB'den çıkma açıklamaları görülebilir.

AB için Brexit'in olumlu tarafı Birlik'in bir reform süreci içerisine girerek; kurumsal, yapısal anlamdaki sorunları başta olmak üzere, tüm politikalarını gözden geçirmesi ve yeniden bir yönetim sistemi oluşturması gerekliliği olabilir. Bu gereklilik ortaya konulamaz ise, II.Dünya Savaşı sonrası bir "barış projesi"

Olarak kurulan entegrasyonun geleceğinin olması son gelişmeler ışığında zor görünmektedir.